

DOI: 10.33310/2518-7813-2019-67-4-263-266

УДК 372.881.111.1

Поліна ЯКИМЕНКО

викладач кафедри іноземних мов Міжнародного класичного
університету ім. Пилипа Орлика, м. Миколаїв, Україна
e-mail: kppo@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Модернізація системи освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства вимагає зростання ролі вчителя як активного суб'єкта педагогічного процесу та підвищує вимоги до його особистісних і професійних якостей, соціальної та професійної позиції, що відображено в Концепції Нової української школи. Саме тому стаття присвячена актуальності формування технологічної готовності майбутніх учителів іноземної мови до профільного навчання старшокласників засобами впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладів вищої освіти; обґрунтовано необхідність змін змісту і структури організаційно-методичного забезпечення, пошуку інноваційних підходів, активних форм і методів навчання студентів в умовах реформування української освіти.

Ключові слова: інноваційні технології, професійна підготовка, крос-культурна компетенція, комунікативно-діяльнісний підхід, полісуб'єктна навчальна взаємодія.

В умовах інтеграції України у загальноєвропейський простір у центрі системи професійної педагогічної майбутніх учителів англійської мови стоїть пріоритет людської особистості. У «Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти» зазначено, що володіння вміннями іншомовного спілкування допоможе підготувати всіх європейців до зростаючих потреб міжнародної мобільності і тіснішої співпраці в галузі освіти, культури, науки, торгівлі, промисловості.

Головними змінами в професійній педагогічній освіті є узагальнення та осмислення світового досвіду, аналіз і рефлексія цілісності освітнього процесу, прогнозування та корекція результатів навчання студентів, встановлення необхідних комунікативних зв'язків викладачів та їх регуляція при переході від окремих педагогічних функцій до системних, від типових педагогічних технологій до інноваційних.

Дослідники В. Безпалько, О. Бігич, А. Вербицький, О. Вишневецький, С. Іць, М. Кларін, Я. Коломинський, Г. Селевко та ін. пов'язують питання професійної підготовки майбутніх учителів з технологічною організацією навчання. Вчені С. Кашлев, В. Трайнев, Л. Ампілогова, Л. Артемова, О. Комар, І. Куліш, О. Пометун, Л. Пироженко, М. Скрипни досліджують застосування в процесі підготовки фахівців педагогічних інновацій, які ґрунтуються на активній суб'єкт-суб'єктній взаємодії учасників освітнього процесу.

Метою статті є розкриття змісту формування технологічної готовності майбутніх учителів іноземної мови до профільного навчання старшокласників засобами інноваційних технологій.

Модернізація системи освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства вимагає зростання ролі вчителя як активного суб'єкта педагогічного процесу та підвищує вимоги до його особистісних і професійних якостей, соціальної та професійної позиції, що відображено в Концепції Нової української школи [3].

Автори колективної монографії «Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах» зазначають, що «методично коректне використання сучасних освітніх технологій, готовність вчителя до творчого пошуку разом з учнями, вміння створити атмосферу продуктивного пізнання сприяє ефективному формуванню відповідних компетентностей учнів і студентів та підвищенню мотивації до навчання [4].

У контексті дослідження педагогічних технологій навчання іноземних мов зупинимося на розкритті сутності поняття «педагогічна технологія». Вітчизняні й зарубіжні вчені підкреслюють невідомість трактування зазначеного вище поняття, розбіжність у підходах до визначення сутності та структури цього терміну. Вивчення психолого-педагогічної літератури дозволяє констатувати, що поняття «педагогічна технологія» у сучасній педагогічній науці розглядається у науковому аспекті як частина педагогічної науки, що вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання та проектує педагогічні процеси; у процесуально-описовому аспекті як опис (алгоритм) процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів для досягнення запланованих результатів навчання; у процесуально-діяльнісному як здійснення технологічного

процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методичних педагогічних засобів.

Дж. Кларк переконаний у тому, що педагогічна технологія – це «системна сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, які використовуються для досягнення педагогічних цілей».

Як зазначає О. Шапран, педагогічна технологія – «це науково обґрунтована педагогічна система, яка забезпечує високу результативність і позитивні зміни в традиційному педагогічному процесі через використання чіткої визначеної послідовності дій, операцій і процедур, які спроектовані на розв'язання конкретних цілей» [4].

Автор Т. Коваль також вважає, що «... технологія навчання є системою організацією навчання, системоутворним фактором якої є цілі навчання; методи, форми і засоби навчання, етапність засвоєння навчального матеріалу, що дозволяють гарантовано досягти мети навчання».

За Л. Волковою, поняття «педагогічна технологія» є продуктом педагогічної діяльності; процесом педагогічної діяльності (використання різноманітних технологічних засобів у процесі навчання); системою планування, здійснення та оцінювання навчального процесу [2].

На думку І. Дичківської, «педагогічна технологія – своєрідна конкретизація методики, проект певної педагогічної системи, що реалізується на практиці» [5].

Таким чином, на думку науковців, педагогічна технологія функціонує по-перше, як наука, що досліджує найбільш раціональні шляхи навчання; по-друге, як система способів, принципів і засобів навчання; по-третє, як реальний процес навчання.

Отже, педагогічна технологія відображає тактику реалізації освітніх технологій в освітньому процесі за певних умов, які відображають його загальні ознаки й закономірності незалежно від конкретного навчального предмета. Варто зазначити, що кожна конкретна педагогічна технологія відтворює модель освітнього й управлінського процесів у закладі освіти, об'єднує в собі їх зміст, форми й засоби [1].

У психолого-педагогічних дослідженнях категорія «готовність» розглядається як багатогранне, емнісне, інформаційно-насичене поняття. Дослідники Л. Кандибович і В. Пономаренко розглядають поняття «готовність» як психологічний стан, налаштованість, що включає в себе переконання, погляди, мотиви, почуття, вольові й інтелектуальні якості, знання, навички, вміння, установки, націлені на певну поведінку у виконанні завдань [6].

Дослідники А. Кіктенко, О. Любарська, О. Пехота, С. Пряжников визначають технологічну го-

товність майбутнього вчителя, як психічний стан його особистості [5].

У контексті вивчення проблеми підготовки майбутніх учителів іноземної мови до викладання в профільних класах старшої школи слід зазначити, що до технологій навчання вчені (Л. Волкова, І. Гришин, І. Козаченко, В. Лапінський та інші) відносять такі технології: співпраці, ігрові, комунікативно-ігрові, обговорення дискусійних питань, проблемного навчання, технології проектного навчання, інтенсивного навчання, з використанням опор технології програмованого (комп'ютерного) навчання, диференціації навчання, індивідуалізації навчання, «Портфоліо», групового навчання, «Case study», технології навчання інформаційно-комунікаційні технології, «Діалог культур», модульного навчання, інтегрованого навчання, концентрованого навчання «Дальтон-план», тандем-технології, продуктивного навчання, майстерень, природовідповідності, інтерактивні. технології колективного навчання (робота в парах; ротаційні трійки; два – чотири – всі разом; карусель; робота в малих групах, акваріум), технології колективно-групового навчання (обговорення проблем у загальному полі, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи – учись, ажурна пилка, аналіз ситуацій, вирішення проблем, дерево рішень) технології реалізації мовних ігор (орфографічних, лексичних, граматичних, фонетичних, у техніці читання і письма), технології реалізації мовленнєвих ігор (ситуаційних, рольових, ділових) для формування мовленнєвих, лінгвосоціокультурної і навчально-стратегічної компетентностей, технології проведення дискусії іноземною мовою в стилі телевізійного ток-шоу, технології проведення дебатів іноземною мовою технології співпраці у навчанні (технології колективного і групового навчання) [2,3,8,10].

Варто зазначити, що дослідник І. Козаченко акцентує увагу на важливості використанні інтерактивних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземних мов, які за рівнем і характером застосування, включають: ток-шоу, дебати, телешоу; кейс-стаді; комунікативну технологію; когнітивну або пізнавальну технологію; технологію сценарію. До проблемно-пошукових технологій І. Козаченко відносить Кейс-стаді (case-study) – реальна ситуація, яка може виникнути у певній галузі діяльності, зокрема педагогічній, і над якою викладачу і студентам необхідно працювати спільно, щоб знайти обґрунтоване рішення [7].

Дослідниця О. Пометун трактує інтерактивне навчання «як організацію вчителем за допомогою певної системи способів, прийомів, методів освітнього процесу, заснованого на: суб'єкт-суб'єктних стосунках педагога й учня (паритетності);

багатосторонній комунікації; конструюванні знань учнем; використанні зворотного зв'язку; постійній активності учня» [10].

Активна взаємодія між викладачами і студентами та між студентами під час впровадження інтерактивних технологій формує комунікативну компетенцію майбутнього вчителя іноземної мови, а також розвиває соціокультурну та міжкультурну компетенції.

Активне й цілеспрямоване застосування викладачами ВНЗ інтерактивних технологій в процесі підготовки майбутнього вчителя вирішує проблему формування професіоналізму та основних напрямів формування та розвитку особистісних характеристик сучасного вчителя, зокрема: поглиблення і розширення наукового світогляду вчителя; підвищення загальної його культури – політичної, моральної, естетичної; постійне оновлення наукових знань як раціональної складової особистості; підвищення педагогічної майстерності; поглиблення органічного зв'язку вчителя з життям соціальною практикою; утвердження активної життєвої позиції [10].

Надзвичайно важливим на сучасному етапі розвитку вищої освіти України є впровадження у навчальний процес британського досвіду використання інноваційних педагогічних технологій

(мовне портфоліо; тьюторство; технології контекстно-мовного навчання – імерсійного навчання, технології мовного занурення та прямої технології навчання; індивідуалізації та персоналізації навчального процесу – технології навіювання, технології асоціативних символів та технологія асоціацій, побудова інтелектуальних мап; творчі діалогічних технологій.

Як стверджує О.Комар «використання інтерактивних методик дає можливість: по-перше реалізувати ідею педагогічної взаємодії на рівні співробітництва і співтворчості тих, хто навчає, і тих, хто навчається, вчить їх конструктивному діалогу, сприяє оздоровленню психологічного клімату на занятті, створює доброзичливу атмосферу; по-друге, розвивати творче мислення студентів шляхом залучення до інтенсивної пізнавальної діяльності, формувати у них педагогічні вміння і навички; по-третє, викликати постійний інтерес студентів до навчання, стимулювати творчу активність та забезпечувати розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів [9].

Отже, модернізація підготовки майбутніх учителів іноземної мови на основі використання інтерактивних технологій в освітньому процесі ВНЗ забезпечує їх технологічну готовність до профільного навчання старшокласників.

Список використаних джерел

1. Азимов Э. Г. Словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Шукин. – М. : Икар, 2009. – 301 с.
2. Волкова Л. В. Педагогічна технологія застосування ділової гри у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Волкова Людмила Вікторівна. – К., 2006. – С. 185–202. с. 185–202.
3. Гришин І. Ю. Інформаційні технології – підстава ефективного управління вищим навчальним закладом / І. Ю. Гришин, А. А. Боднар, Б. С. Ахметов // Вісник Київського нац. університету ім. Тараса Шевченка. Серія : Філософія. Політологія. – 2010. – Вип. 94/96. – С. 44–50.
4. Грищенко М. Нова школа. Простір освітніх можливостей. К. 2016. 38 с.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посіб.] / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
6. Кандыбович Л. А. Психология высшей школы : учеб. пособие для вузов / Л. А. Кандыбович, М. И. Дьяченко. – Мн. : Изд-во БГУБ, 1999. – 383 с.
7. Козаченко І. В. Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземних мов / І. В. Козаченко // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 2014. – Вип. 117. – С. 63–68.
8. Козаченко І. В. Новітні підходи до використання інформаційних технологій у підготовці учителів іноземної мови (англійська) / І. В. Козаченко // Вісник Черкаського університету. – 2014. – Вип. 299. – С. 56–60.
9. Комар О. А. Нове покоління обирає інтерактивні технології навчання // Підготовка педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах у контексті процесів глобалізації: Матеріали Всеукраїнської наук.- метод. конф. (м. Умань, 17–18 листопада 2005р.). К. Міленіум, 2005. – 212 с.
10. Лапінський В. В. Підготовка студентів педагогічних спеціальностей до інтерактивного навчання з використанням сучасних апаратно-програмних засобів / Лапінський В. В. // Вища освіта України. – 2012. – № 3 (46), т. 3 : Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – С. 481–492.

References

1. Azimov, E. G. (2009). Slovar metodicheskikh terminov i ponyatiy (teoriya i praktika obucheniya yazyikam) [Dictionary of methodological terms and concepts (theory and practice of language teaching)]. – М. : Ikar, 301 [in Ukrainian].
2. Volkova, L. V. (2006) Pedagogichna tehnologiya zastosuvannya dllovoyi gri u protsesi formuvannya Inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti maybutnih spetsialistiv : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 [Pedagogical technology of acquisitions of the grill in the process of formulating community competences Maybutnial specialties: dis. ... cand. ped Sciences: 13.00.04]. K, 185–202 [in Ukrainian].
3. Grishin I. Yu., (2010) Informatsiyni tehnologiyi – pldstava effektivnogo upravlinnya vischim navchalnim zakladom [Information technology – a part of effective management of your main mortgage]. Vlsnik KiYivskogo nats. unversitetu Im. Tarasa Shevchenka. Seriya : Fillosofiya. Polittologiya, Vip. 94/96, 44–50 [in Ukrainian].

- Grischenko M., (2016). Nova shkola. Prostir osvity i mozhlivostey [New school. Space of educational opportunities], K, 38 [in Ukrainian].
- Dichkivska I. M., (2004). Innovatsiyni pedagogichni tehnologiyi: [navch. posib.] [Innovative pedagogical technologies: [textbook]. tool.]. K.: Akademvidav, 352 [in Ukrainian].
- Kandyibovich L. A., (1999). Psihologiya vysshey shkoly: ucheb. posobie dlya vuzov [Psychology of higher education: textbook. manual for universities]. Mn.: Izd-vo BGU, 383 [in Ukrainian].
- Kozachenko I. V. (2014) Viktoristannya Interaktivnih tehnologiy u pidgotovtsi maybutnih uchiteliv Inozemnih mov [Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземних мов]. Naukovi zapiski Natsionalnogo pedagogichnogo universitetu Imeni M. P. Dragomanova, Vip. 117, 63 – 68 [in Ukrainian].
- Kozachenko I. V., (2009). Novitni pidhodi do vikoristannya Informatsiynih tehnologiy u pidgotovtsi uchiteliv Inozemnoyi movi (angliska) [New approaches to the use of information technology in the preparation of foreign language teachers (English)]. Visnik Cherkaskogo universitetu. Vip. 299, 56–60.
- Komar O. A., (2005). Nove pokolnny obiraE Interaktivni tehnologiyi navchannya [The next generation is choosing interactive learning technologies]. Pidgotovka pedagogichnih kadrov u vischih navchalnih zakladah u konteksti protsesiv globalizatsiyi: Materiali VseukraYinskoYi nauk.- metod.konf. (m. Uman, 17–18 listopada 2005r.) [Teaching Pedagogical Personnel in Higher Naval Foundations in the Context of Protests in Global Studies: Materials of the All-Ukrainian Science.- Method.conf. (m. Uman, October 17-18, 2005)]. K. Millenium, 212 [in Ukrainian].
- Lapinskiy V. V., (2012). Pidgotovka studentiv pedagogichnih spetsialnostey do Interaktivnogo navchannya z vikoristannyam suchasnih aparatno-programni zasobiv [Preparation of students of pedagogical specialties for interactive learning using modern hardware and software]. Vischa osvita UkraYini, № 3 (46), t. 3: Pedagogika vischoyi shkoli: metodologiya, teoriya, tehnologiyi, 481–492 [in Ukrainian].

Полина Якименко. Формирование технологической готовности будущих учителей иностранного языка к профильному обучению старшекласников средствами инновационных технологий

Модернизация системы образования на современном этапе развития украинского общества требует возрастания роли учителя как активного субъекта педагогического процесса и повышает требования к его личностным и профессиональным качествам, социальной и профессиональной позиции, что отражено в Концепции Новой украинской школы. Именно поэтому статья посвящена актуальности формирования технологической готовности будущих учителей иностранного языка к профильному обучению старшекласников средствами внедрения инновационных технологий в образовательный процесс высших учебных заведений; обоснована необходимость изменений содержания и структуры организационно-методического обеспечения, поиска инновационных подходов, активных форм и методов обучения студентов в условиях реформирования украинского образования.

Ключевые слова: инновационные технологии, профессиональная подготовка, кросс-культурная компетенция, коммуникативно-деятельностный подход, полисубъектное учебное взаимодействие.

Polina Yakymenko. Formation of technological ready for future foreign language teachers for professional teaching of pupils with innovation technology

The development of the educational system requires pedagogical science and practice to study and introduce new methods of teaching and raising children. Therefore, the article is devoted to the relevance of introducing innovative approaches to professional training of future foreign language teachers in pedagogical institutions of higher education as an important factor in ensuring the quality of professional education. In such conditions, the value setting of the innovative educational process is not the assimilation of professional knowledge as such, but the assistance to the process of professional development of the personality of the future teacher, his innovative pedagogical thinking.

In the context of problem's study, we consider the concept of "preparing future teachers of a foreign language" as a continuous, holistic, systemic and manageable educational process that ensures students are ready for professional and pedagogical activity and the formation of integrated personal education, containing in its structure motivational-value, cognitive-operational, reflective, active, personality components.

It is important to note that to characterize the concept of "professional and pedagogical readiness", scientists use the concept of "professional competence", which is defined as professional readiness and the ability of the subject of labor to perform tasks and responsibilities of everyday activities.

The result of preparing future teachers for professional activity is a certain level of readiness for professional activity, an active state of the personality, covering a positive attitude to the profession, abilities, knowledge, skills, stable professionally important qualities.

The professional readiness of the future teacher of a foreign language for pedagogical activity is characterized by his professional qualifications and a certain combination of personal qualities and properties.

It is worth noting that the organization in higher education institutions of the professional training of future teachers of a foreign language has certain features based on an integrated approach to ensuring the content of the educational process.

Keywords: innovative technologies, vocational training, cross-cultural competence, communicative activity, polysubject learning interaction.